

9. BÖLÜM

YAŞ FAKTÖRÜ VE PREKONSEPSİYONEL BAKIM, DANIŞMANLIK

Yasemin BAŞKAYA ¹
Fatma Deniz SAYINER ²

GİRİŞ

Prekonsepsiyonel bakım, kadınları gebelikten önce sağlıklı yaşam tarzlarına yönlendirmeye teşvik ederek pozitif gebelik sonuçlarını arttırmanın bir yoludur. Dünyadaki gebeliklerin yaklaşık yarısı planlanmayan gebeliklerdir. Özellikle adölesan ve ileri yaş dönemlerde yaşanan gebeliklerin bir çoğu planlanmamıştır. Gebeliğin farkedilmesi fetal gelişim için önemli olan ilk trimesterin son dönemlerini bulabilir. Prekonsepsiyonel bakım, gebeliğin olumsuz sonuçlar yaratabileceği adölesan ve ileri yaştaki kadınlarda sınırlı bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Özellikle adölesan gebeliklerin ve anne-çocuk ölümlerinin yüksek olduğu ülkelerde prekonsepsiyonel bakımın teşvik edilmesi, kadın sağlığını iyileştirmek ve bebek morbidite ve mortalitesini azaltmak için önemli bir halk sağlığı stratejisi olarak görülmektedir.

Prekonsepsiyonel bakım ve danışmanlık fırsatları, gebeliğin riskler yaratabileceği adölesan ve ileri yaş dönemindeki kadınlar ile sağlık profesyonelleri birbirleriyle etkili bir iletişim kuramadıklarında çoğu zaman gözden kaçırılır. Bu gözden kaçırmanın yaşanmaması için gebelik planlasınlar ya da planlamasınlar, tüm kadınlar için adölesan dönemden itibaren “üreme hayat planı” kullanılması önerilir. Üreme hayat planı, kişinin kişisel değerleri ve yaşam hedefleri bağlamında gebeliklerin sayısı ve zamanlaması hakkında kişinin isteklerinin bir yansımasıdır. Bireyin planını doğrudan konuşmak için danışmanlığın başlangıç noktası olarak kullanılabilir. Etkili bir prekonsepsiyonel bakımda “üreme hayat planı” kesinlikle konuşulmalıdır. Kolayca kullanılacak bir üreme hayat planı şu soruların cevaplarını içermelidir;

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

² Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

iki uç noktasında bulunan adölesan ve ileri yaştaki kadınlara verilecek olan prekonsepsiyonel bakım ve danışmanlığın anne, bebek ve toplum sağlığını yakından etkileyebileceği unutulmamalıdır. Aktif dinleme ile kadınların endişelerini en aza indirmek klinik anlayışı geliştirir ve etkili bakım için rehberlik eder. Riskli yaş gruplarındaki kadınların üreme hayat planları için risklerin anlatıldığı prekonsepsiyonel bakım ve danışmanlık verilerek, aldıkları kararlara saygı duyulmalıdır.

KAYNAKLAR

- AIHW. (2015). Australia's mothers and babies 2013-in brief. Perinatal Statistics, No. 31, Canberra: AIHW.
- Aydın D. (2013). Adölesan gebelik ve adölesan annelik. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 16(4):250-254.
- Barclay K., Myrskylä M. (2016). Advanced maternal age and offspring outcomes: reproductive aging and counterbalancing period trends. *Population and Development Review*, 42(1):69-94.
- Barry M. (2011). Preconception care at the edges of there productive lifespan. *Nursing for Women's Health*, 15(1):68-74.
- Carolan M., Frankowska D. (2011). Advanced maternal age and adverse perinatal outcome: a review of the evidence. *Midwifery*, 27(6):793-801.
- Chen X.K., Wen S.W., Fleming N., Demissie K., Rhoads G.G., Walker M. (2007). Teenage pregnancy and adverse birth outcomes: a large population based retrospective cohort study. *International Journal of Epidemiology*, 36(2):368-373.
- De Vienne C.M., Creveuil C., Dreyfus M. (2009). Does young maternal age increase the risk of adverse obstetric, fetal and neonatal outcomes: a cohort study? *Eur J Obstet Gynecol Biol*, 147:151-156.
- Finlay J.E., Norton M.K., Guevara I.M. (2017). Adolescent fertility and child health: the interaction of maternal age, parity and birth intervals in determining child health outcomes. *International Journal of Child Health and Nutrition*, 6(1):16-33.
- Hacettepe Üniversitesi. (2014). 2013 Türkiye nüfus ve sağlık araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK: Ankara.
- Heavey E. (2010). Don't miss preconception care opportunities for adolescents. *The American Journal of Maternal/Child Nursing*, 35(4):213-219.
- Kara Uzun A., Şimşek Orhon F. (2013). Adölesan gebeliklerin anne ve bebek sağlığına olan etkileri. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 66(01):19-24.
- Mathews T.J., Hamilton B.E. (2016). Mean age of mothers is on the rise: United States, 2000-2014. *NCHS Data Brief*, (232):1-8.
- Ministry of Internal Affairs and Communications. (2016). *Statistical Hand Book of Japan*. Statistics Bureau: Tokyo.
- Treffers P.E. (2003). Teenage pregnancy, a worldwide problem. *Ned Tijdschr Geneesk*, 147: 2320-2325.
- Williams L., Zapata L.B., D'Angelo D.V., Harrison L., Morrow B. (2012). Associations between preconception counseling and maternal behaviors before and during pregnancy. *Maternal and Child Health Journal*, 16(9):1854-1861.
- World Health Organization. (2012). *Preconception care to reduce maternal and childhood mortality and morbidity*. World Health Organization: Geneva.